

Inhoud

- 1 "Evidence based policy"
- 2 Het internet als middel voor het Natura 2000 Steunpunt
- 2 Maatschappelijke innovatie-agenda gezondheid
- 3 Fotosynthese als bron van energie
- 4 Gereguleerde beroepen
- 5 Uitvoering Natura 2000 niet zonder slag of stoot
- 6 Muggenplaag op Schiermonnikoog
- 7 Het innovatiebeleid van LNV en ketenpartijen nader bekeken
- 7 Kennisbasisdag 2008
- 8 Kennis over speelbossen
- 9 Versterking opleidingen in de land- en tuinbouw
- 10 Bos-, groen- en houtsector dragen bij aan alternatieve energievoorziening
- 10 Euphresco: samenwerking tussen Europese onderzoekers naar quarantaineziekten
- 12 Kennis voor succesvolle Nationale Landschappen

● "Evidence based policy"

In het coalitieakkoord is afgesproken dat de beleidskolom bij de ministeries met 20 procent zou moeten krimpen. Dit om invulling te geven aan het breed levende gevoel in de maatschappij dat er te veel beleid uit Den Haag komt en dat dit vanzelf vermindert als er minder beleidsambtenaren zijn. (Een ijzeren logica die toch niet helemaal klopt omdat de meeste beleidsambtenaren eerder beleid uitvoeren dan nieuw beleid maken.)

De beleidsvelden van LNV mogen zich verheugen in een grote maatschappelijke en parlementaire belangstelling: voedselkwaliteit en voedselzekerheid, de groene economie, energie uit biomassa, natuur, milieu en landschap, dierenwelzijn, de kranten staan er vol van. Het aantal kamervragen voor LNV is nog nooit zo groot geweest als het afgelopen jaar. Ook groene kennis en agro-innovatie hebben de belangstelling van de Kamer. Op 25 juni is er zelfs een Algemeen Overleg van de vaste kamercommissies van LNV en EZ over dit onderwerp, iets dat ik nog niet eerder heb meegemaakt. Die aandacht voor de beleidsdomeinen van LNV vind ik geweldig, en ook terecht gezien hun belang. Het betekent wel een extra uitdaging, om niet alleen te krimpen maar ook ruimte en energie te creëren voor nieuwe ambities, in lijn met de wensen van onze minister.

Voor de LNV-beleidsambtenaren heeft er daarom een herbezinning op het eigen werk plaatsgevonden: is hetgeen we doen wel strikt noodzakelijk, kan het soms efficiënter, is het wel nodig dat de overheid dit doet of zijn er andere partijen die het misschien net zo goed of beter doen? En zo ja, hoe organiseren we dat dan? Dit proces heeft geresulteerd in een veranderdocument 'Zichtbaar laten, zichtbaar doen'. Daarin krijgt Directie Kennis onder andere de opdracht om de onderzoeksprogrammering te vereenvoudigen, zonder de positieve resultaten van de laatste jaren (meer interactie, betere vraagsturing) te verliezen. Tevens is besloten dat LNV nog meer dan al het geval was gebruik zal gaan maken van deskundigheid, kennis en expertise van buiten het departement. Directie Kennis zal één van haar huidige taken, namelijk de ondersteuning van de collega-beleidsdirecties met expertise gaan schrappen. De trend naar een makelaarsfunctie in plaats van 'zelf doen' die de laatste jaren al ingezet was, zal zich versneld voortzetten.

Dit heeft ook voor de kennisinstellingen waar LNV mee samenwerkt, met name de Dienst Landbouwkundig Onderzoek van Wageningen UR, gevolgen. Vaker dan in het verleden zal LNV experts vragen om vanuit inhoudelijke deskundigheid directe ondersteuning te bieden bij de beleidsontwikkeling en -uitvoering, in plaats van nieuw onderzoek te doen ten behoeve van het beleid. De interactie tussen LNV en de wereld van kennis en wetenschap zal daardoor nog sterker worden.

Janneke Hoekstra, directeur Kennis
j.a.hoekstra@minlnv.nl
070-3784220

● Het internet als middel voor het Natura 2000 Steunpunt

Allerlei overheden, natuurbeschermers en maatschappelijke organisaties zijn druk bezig met de beheerplannen Natura 2000. Om hen van voldoende relevante informatie te voorzien, werkt het Steunpunt Natura 2000 aan het digitaal beschikbaar stellen van de informatie.

Betrokkenen bij Natura 2000 krijgen steeds meer informatie aangeboden via het internet. Zo is begin april een start gemaakt met het bedienen van de leden van het Steunpunt en de contactpersonen van de bevoegde gezagen die direct betrokken zijn bij het opstellen van beheerplannen en de vergunningverlening. Zij hebben voortaan een zogenaamd virtueel kantoor. In dit kantoor zijn diverse functionaliteiten beschikbaar zoals het raadplegen, bewerken en plaatsen van documenten, maar ook het invullen van geautomatiseerde formulieren, chat- en discussiemogelijkheid en het zoeken van personen aan de hand van info op kenniskaarten. Door middel van persoonlijke inlogcodes en het aanbrengen van autorisatieniveaus is een onderscheid aangebracht in toegang tot documenten en functionaliteiten, al naar gelang de rol die de persoon vervult in het Steunpunt. Momenteel maken 140 personen gebruik van dit kantoor.

In september zal de website www.natura2000steunpunt.nl beschikbaar zijn. Deze is niet alleen bedoeld voor de bevoegde gezagen maar juist ook voor het publiek en dus ook voor alle betrok-

kenen bij de beheerplannen, zoals maatschappelijke organisaties, bedrijven en terreineigenaren. Daarmee wordt ook aan de wens van de minister tegemoetgekomen die het erg belangrijk vindt dat ook de maatschappelijke organisaties van informatie over en van het Steunpunt te voorzien.

De website wordt op dit moment ontwikkeld en gevuld. Naast allerlei relevante documentatie is het ook de bedoeling om de zogenaamde gebie-

dendatabanken met uitspraken en jurisprudentie zoals die thans op www.denatuurbeschermingswet.nl te downloaden en te installeren zijn, rechtstreeks vanaf de website te ontsluiten. Op dit moment zijn de gegevens voor velen nu moeilijk of zelfs onmogelijk te bereiken.

Harry Derksen
h.t.p.derksen@minlnv.nl
0318-822631

● Maatschappelijke innovatieagenda gezondheid

In haar beleidsprogramma 'Samen leven, samen werken' heeft het kabinet het project Nederland Ondernemend Innovatieland aangekondigd. Met dit project wil het kabinet een aantal initiatieven starten om de concurrentiekracht te versterken en maatschappelijke vraagstukken aan te pakken. Eén van die initiatieven is het opstellen van een maatschappelijke innovatieagenda voor de zorg. LNV doet daar aan mee.

De vraag naar zorg verandert continu en neemt onverminderd toe. Er worden steeds hogere kwaliteitseisen gesteld en

de zorg moet het met verhoudingsgewijs steeds minder mensen doen. Innovaties kunnen een bijdrage leveren om oplossin-

gen te vinden voor de druk op het zorgsysteem. Daarbij gaat het zowel om het ontwikkelen van (zorg)verbetering als ook

om het implementeren van die verbetering. De innovaties moeten gezondheidswinst opleveren of leiden tot meer kwaliteit van leven. De innovaties kunnen binnen het traditionele gezondheidsdomein (cure en care) liggen, maar nadrukkelijk ook daarbuiten. Gezondheidswinst en verbetering van kwaliteit van leven zijn immers vaak te behalen door innovaties op het terrein van bijvoorbeeld voeding, natuur, arbeid, wonen en milieu.

Programmalijnen

Het team zorg van de interdepartementale programmadirectie Kennis en Innovatie heeft de maatschappelijke innovatieagenda gezondheid opgesteld. Samen met het Innovatieplatform is een sterktezwakteanalyse van de Nederlandse gezondheidszorg uitgevoerd. Hieruit bleek een aantal knelpunten die innovaties in de zorg in de weg staan. De oplossingen van de knelpunten heeft het team

zorg in vier programmalijnen geformuleerd, zie de tabel.

Verschillende interdepartementale werkgroepen gaan de programmalijnen uitwerken en concretiseren. Voor innovatie in de gezondheidszorg via de programmalijnen heeft het kabinet tot 2012 € 60 miljoen uitgetrokken, eventueel aan te vullen met nog eens € 40 miljoen in de periode 2010 – 2012.

Inbreng LNV

LNV kan vanuit diverse beleidsthema's bijdragen aan het realiseren van gezondheidswinst en een betere kwaliteit van leven. De nadruk ligt daarbij vooral op het inspelen op de veranderende en toenemende zorgvraag. Dit kan op een directe wijze, door bijvoorbeeld met zorglandbouw te voorzien in nieuw ondernemerschap in de zorg. Maar het kan ook indirect door te voorkomen dat

er een zorgvraag ontstaat, bijvoorbeeld door gezonde voeding en het stimuleren van bewegen in natuur en groen. De inbreng vanuit LNV in de maatschappelijke innovatieagenda is tot nu toe vooral gericht geweest op het realiseren van 'aanhaakpunten' voor de beleidsthema's van LNV. Met name de eerste drie programmalijnen bieden mogelijkheden om verbindingen te leggen met LNV-beleidsthema's. LNV wil dan ook betrokken blijven bij de verdere uitwerking en concretisering van de programmalijnen in de nog in te stellen interdepartementale werkgroepen.

Erwin Maathuis
e.j.r.maathuis@minlnv.nl
0318 – 822909

Helmy van Erp
w.e.van.erp@minlnv.nl
070 – 3786183

Programmalijn

Doel

1. Intersectoraal experimentenbeleid	- Creëren van mogelijkheden om kennis om te zetten in nieuwe producten en diensten.
2. Meer ondernemerschap in de zorg	- Stimuleren van ondernemerschap in de zorg.
3. Kennis voor gezondheid	- Verwerven van kennis over intersectorale factoren die van invloed zijn op de gezondheid en de zorgvraag.
4. Aanpakken verkeerde regels	- Verminderen administratieve lasten en regeldruk vanuit de overheid voor burger en professional.

● Fotosynthese als bron van energie

Wageningen Universiteit, Universiteit van Groningen, VU Amsterdam en Leiden Universiteit bundelen de krachten in het fotosynthesonderzoek en werken een gezamenlijk programma uit: BioSolar Cells. Het is een ambitieus plan om doorbraken te realiseren in het creëren van een kunstmatig blad dat energie levert.

Fotosynthese is het proces waarmee in plantencellen onder invloed van zonlicht, koolzuur en water worden omgezet in biomassa. Deze biomassa is de basis voor al ons voedsel en speelt een steeds belangrijker rol in een duurzame energievoorziening. Biomassa is zelfs het enige alternatief voor fossiele olie

als grondstof in de chemische industrie. Een gemiddelde plant zet echter minder dan 1% van het invallend zonlicht om in biomassa. Daarmee is fotosynthese dus niet erg efficiënt. Een verbetering van die efficiëntie heeft een enorm verhogend effect op de opbrengst van biomassa ten behoeve van energie en

voedsel. Microalgen bieden hiertoe bijvoorbeeld een uitstekend perspectief omdat ze makkelijk te verbeteren zijn. Maar ook in de huidige landbouwgewassen zijn nog grote verbeteringen mogelijk. Een belangrijke wetenschappelijke uitdaging is het om de vastgelegde energie

uit de fotosynthese af te tappen *voordat* het wordt omgezet in biomassa. Dat kan in natuurlijke systemen maar misschien ook wel in ‘kunstmatige bladeren’ en organische zonnecellen. Dit zijn op fotosynthese gebaseerde systemen die direct en zonder tussenkomst van biomassa energie in de vorm van brandstof of elektriciteit leveren.

4de Generatie biobrandstoffen

Het doel van het programma Bio Solar Cells is om de efficiëntie van de fotosynthese te verhogen ten behoeve van een duurzame energievoorziening. Het ministerie van LNV staat achter dit onderzoek en helpt de onderzoekers bij het vinden van geld hiervoor. Het onderzoek heeft een aantal belangrijke hoofdactiviteiten:

- het vergroten van het fundamenteel inzicht in het fotosyntheseproces.
- het optimaliseren van het omzetten van zonlicht in biomassa.

- het ontwikkelen van systemen om energie vanuit de fotosynthese af te tappen voordat het omgezet wordt in biomassa (de 4de generatie biobrandstoffen).

Peter Besseling
p.a.m.besseling@minlnv.nl
0318-822813

bron: Wageningen UR

● Gereguleerde beroepen

De rijksoverheid stelt eisen aan het uitoefenen van een aantal “gereguleerde” beroepen. Daarmee ligt een minimumniveau van kennis en vaardigheden vast voor beroepsbeoefenaren zoals dierenartsen, gebruikers van en handelaren in bestrijdingsmiddelen en het bedrijfsmatig houden van honden en katten. De rijksoverheid hoopt hiermee te voorkomen dat belangrijke aspecten zoals volksgezondheid (voedselveiligheid), dierwelzijn of natuurwaarden in het geding komen.

De beroepsvereisten voor gereguleerde beroepen zijn vastgelegd in verschillende wetten en regels van ministeries, zie de tabel. LNV heeft in een aantal gevallen de uitvoering van de regels gelegd bij bevoegde autoriteiten zoals de Voedsel- en Warenautoriteit en het Bureau Erkenningen. Op basis van onderwijswetgeving is een onderscheid te maken tussen beroepen op het niveau van MBO en HO. Ook zijn er beroepsvereisten die geen relatie hebben met onderwijswetgeving. De beroepsvereisten op MBO-niveau worden door landelijke kennisinstellingen (zoals Aequor) vertaald in de kwalificatiedossiers. De onderwijsinstellingen dienen deze kwalificatiedossiers te verwerken in hun les- en examenstof. De onderwijsinspectie houdt toezicht op

de onderwijsinstellingen. De instellingen voor het hoger onderwijs dienen zelf voor te zorgen dat de opleidingen minimaal aan de beroepsvereisten voldoen. De Nederlands Vlaamse Accreditatie Autoriteit houdt daarop toezicht.

EU regelgeving

Binnen de EU is er vrij verkeer van personen, goederen en diensten en het recht op vestiging. Door het stellen van beroepsvereisten kan dit vrije verkeer worden belemmerd. Om onnodige belemmeringen te voorkomen is er een Europese richtlijn (2005/36/EG) die het mogelijk maakt dat beroepsbeoefenaren hun beroep ook in andere EU-landen kunnen uitoefenen onder dezelfde voorwaarden als de ingezetenen van de lidstaat van bestemming. Om toegela-

ten te worden tot een beroep in een andere lidstaat, moet de beroepsbeoefenaar een aanvraag tot erkenning van beroepskwalificaties indienen bij de relevante bevoegde autoriteit van dat land.

Beroepsbeoefenaars die tijdelijk en incidenteel diensten willen verlenen in een andere lidstaat hoeven sinds kort geen erkenning meer aan te vragen. Wél is in veel gevallen vereist dat de bevoegde autoriteit voorafgaand aan de dienstverlening wordt geïnformeerd d.m.v. een (schriftelijke) melding.

Actualiseren regelgeving

Op dit moment is de aansluiting van de diverse regels voor enkele beroepen niet helder geregeld. Daartoe zal LNV in 2008 de volgende acties ondernemen:

- Voor de opleiding dierfysiotherapeut onderzoeken welke vorm van toezicht mogelijk is en daartoe de nodige acties initiëren.
- De embryotransplanteurs opnemen in de kwalificatiestructuur van het MBO.

Voor meer informatie over geregle-
menteerde beroepen is er een Neder-
landse site www.beroepserkenning.nl of
de Europese site ec.europa.eu/internal_
market/qualifications.

Johan van Geffen
j.m.h.m.van.geffen@minlnv.nl
070-3784109

Gereguleerde beroepen

Beroep	Verantwoordelijk ministerie en bevoegde autoriteit	Wet- of regelgeving	Onderwijsniveau/ wetgeving
Bedrijfsmatig houden van honden en katten	LNV	Gezond- en welzijnswet voor dieren (artikel 38)	MBO
Dierenartsassistent paraveterinair	LNV – Voedsel- en Warenauthoriteit	Wet uitoefening diergeneeskunde, besluit paraveterinair; regeling paraveterinair	MBO
Handelen in en toepassen van gewasbeschermingsmiddelen	LNV – Bureau erkenningen	Besluit gewasbeschermingsmiddelen en biociden	MBO
Diervorzorger; uitstroom proefdieren	VWS	Dierproevenbesluit (artikel 3)	MBO
Diervorzorger; uitstroom biotechnicus	VWS	Dierproevenbesluit (artikel 3)	MBO
Landschapsarchitect	LNV		HO
Dierfysiotherapeut	LNV – Voedsel- en Warenauthoriteit	Wet uitoefening diergeneeskunde, besluit paraveterinair;	Aangewezen instellingen op basis van besluit paraveterinair
Dierenarts	LNV – Voedsel- en Warenauthoriteit	Wet uitoefening diergeneeskunde	HO
Embryowinners/transplanteurs en eicelwinners/transplanteurs	LNV	Wet uitoefening diergeneeskunde, besluit paraveterinair	MBO
Preparateurs	LNV	Flora en Faunawet	Regeling erkenning jachtexamen en preparateurs examen Flora- en faunawet

• Uitvoering Natura 2000 niet zonder slag of stoot

Het doel van Natura 2000 is het realiseren van een Europees netwerk van natuurgebieden om de teloorgang van biodiversiteit te stoppen. Daarvoor zijn Natura 2000-gebieden aangemeld en doelen voor habitattypen en soorten geformuleerd. Maar het realiseren van de doelen gaat niet altijd zonder slag of stoot. Recente 'botsingen' met Natura 2000 waren er over de ammoniakregelgeving en de mosselzaadvisserij. Directie Kennis is nauw betrokken bij het proces om haalbare oplossingen te ontwikkelen die recht doen aan de balans economie - ecologie.

Mosselzaadvisserij

Op 27 februari dit jaar vernietigde de Raad van State de vergunning voor de voorjaarsmosselzaadvisserij 2006. Een projectgroep van beleidsmedewerkers van de directies Visserij, Natuur, Regionale Zaken, Juridische Zaken en Kennis buigt zich nu over de vraag of er een oplossing denkbaar is die mosselzaadvisserij in de Waddenzee mogelijk maakt, binnen de kaders van de Vogel- en Habitatrichtlijn. Deze oplossing

moet inhoudelijk goed onderbouwd en juridisch houdbaar zijn.

Speciale aandacht gaat uit naar het zogenaamde Profielendocument van habitattype H1110, subtype A de "Permanente met zeewater van geringe diepte overstroomde zandbanken van het getijdengebied". In dit kennisdocument staat onder meer een algemene definitie, een lijst van typische soorten, een beschrijving van structuur en functie en een beoordeling van de staat van

instandhouding. De projectgroep kijkt inhoudelijk naar elk van deze onderdelen: is de onderbouwing voldoende, wat zijn de nieuwe inzichten? Aan de orde komen bijvoorbeeld de aanwezigheid en de betekenis voor biodiversiteit van natuurlijke onderwatermosselbanken in vergelijking met de kweekpercelen, en de afhankelijkheid van de typische getijdengebiedsoorten van deze of andere schelpdierbanken. Verder kijkt de projectgroep naar de uitstraling die

mogelijke oplossingsrichtingen hebben op andere (visserij)activiteiten en in andere gebieden zoals de Voordelta.

Ammoniak

Dit voorjaar vernietigde de Raad van State ook een vergunning die was gebaseerd op het Toetsingskader Ammoniak. Het toetsingskader blijkt, in ieder geval deels, onbruikbaar als generiek toetsingskader. Vergunningen voor veehouderijen moeten dus weer individueel getoetst worden op hun effecten. De minister heeft een commissie om een advies gevraagd. Ten behoeve van dit advies heeft een LNV-projectgroep diverse aspecten nader uitgezocht.

In het Toetsingskader speelde de 'kritische depositiewaarde' een belangrijke rol. Dit zijn de deposities waar beneden een habitat zich optimaal kan handhaven. Maar de huidige depositieniveaus zijn vaak zo hoog dat toetsing alleen daaraan niet reëel is. Bovendien spelen bij de realisatie van de Natura 2000-doelen in een specifiek gebied meerdere knelpunten in de instandhoudingsfactoren een rol dan alleen de ammoniakdepositie. Ook die factoren zullen dan 'beter' moeten zijn om effecten te zien van lagere deposities. Het gaat dus om inzicht in hoe gelijktijdig meerdere factoren te verbeteren zijn om zo behoud of herstel van kwaliteit te realiseren.

Door actief te makelen tussen bestaande kennis, onderzoekers (veel kennis is nog in ontwikkeling), terreinbeheerders (hun ervaringen in het veld) probeert de directie dit inzicht te synthetiseren. Dit inzicht kan gebruikt worden in de beheerplannen en in een integrale toetsing van vergunningen.

Henk Beijer (ammoniak)
h.m.beijer@minlnv.nl
0318-822816

Vincent van der Meij (mosselzaadvisserij)
v.van.der.meij@minlnv.nl
0318-822863

● Muggenplaag op Schiermonnikoog

In de zomer van 2007 had Schiermonnikoog te maken met een muggenplaag. Dit was zo ernstig dat sommige toeristen voortijdig hun vakantie afbraken. Op het eiland liepen de gemoederen hoog op. Zonder de exacte oorzaak te weten, kreeg de Vereniging Natuurmonumenten als beheerder vaak de schuld. Zij zou de waterstanden in diverse gebieden hebben verhoogd. De burgemeester van Schiermonnikoog, Bert Swart, nam contact op met Directie Kennis of wij konden helpen de oorzaak van de plaag te onderzoeken. Met name het dreigende conflict tussen de bewoners en Natuurmonumenten was aanleiding om hier gehoor aan te geven.

Via een helpdeskvraag is Alterra in september 2007 gevraagd om een quick scan uit te voeren. Hoewel de muggenplaag op dat moment al voorbij was, was onderzoeker Piet Verdonschot bereid een snelle inventarisatie uit te voeren om het probleem in kaart te brengen. Onderdeel van de helpdeskvraag was een voorlichtingsbijeenkomst over de resultaten aan de bewoners van het eiland.

Piet Verdonschot maakte in zijn onderzoek aannemelijk dat de plaag in eerste instantie is veroorzaakt door toeval: de overvloedige regenval in juni en juli 2007. Muggenlarven kunnen zich in tien dagen tot mug ontwikkelen in plasjes, dakgoten en dergelijke, plekken dus waar normaal geen water staat en waar predatoren van de larven ontbreken. Van een verhoogde waterstand, anders dan door regenval, was geen sprake. Wel werd een toename van de ruigtes en struiken op het eiland geconstateerd, waarin de muggen zich schuilhouden. Het kappen en open houden

hiervan, kan bijdragen aan het verminderen van een plaag in de toekomst.

Voorlichtingsbijeenkomst

Op 5 maart 2008 zijn de resultaten bekend gemaakt. De pers had veel aandacht voor het onderzoek en zelfs het acht uur-journaal besteedde er aandacht aan. De bewoners bezochten massaal de voorlichtingsbijeenkomst en er was veel waardering voor de wijze waarop de oorzaak van het probleem was geanalyseerd. De gemeente

volgt de adviezen uit het rapport op en heeft afspraken gemaakt over enkele praktische maatregelen. Deze kunnen bij herhaling van overvloedige regenval het muggenprobleem verminderen. De gemeente Schiermonnikoog was Directie Kennis zeer erkentelijk voor de medewerking aan dit project.

Friso van der Zee
f.f.van.der.zee@minlnv.nl
0318-822983

Bron: Friso van der Zee

● Het innovatiebeleid van LNV en ketenpartijen nader bekeken

Innovatie is een belangrijke succesfactor voor een concurrerend agrocluster. De overheid wil dan ook dat het bedrijfsleven kán innoveren. Naar omvang van beschikbare middelen en instrumenten is het innovatiebeleid van LNV vooral gericht op de primaire agrarische ondernemers. Echter, ook grote ketenpartijen in toelevering, verwerking en afzet en dienstverlenende bedrijven geven vorm aan innovaties in de primaire sectoren. De directie Kennis heeft via interviews met ketenpartijen overeenkomsten en verschillen in innovatiedoelen en strategie van ketenpartijen en overheid onderzocht en aanbevelingen gedaan om tot een effectiever innovatiebeleid binnen LNV te komen. Enkele constatering zijn hieronder samengevat.

Verschillen in focus

De nadruk van ketenpartijen in het innovatiebeleid ligt bij Profit: kostprijsbeheersing, behoud van bestaande afzetmarkten en verwerven van nieuwe afzetmarkten. Duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord ondernemen zijn voor hen doorgaans geen aparte innovatiedoelen, maar randvoorwaarden bij productinnovatie. De nadruk van LNV daarentegen ligt bij People (maatschappelijke aspecten) en Planet (duurzaamheid), waarbij Profit een randvoorwaarde is en geen hoofddoel. Voor ketenpartijen staat aanpak in ketenverband voorop. Innovaties binnen de primaire sectoren zijn daarvan een afgeleide en voor de ketenpartijen geen doel op zich. LNV legt daarentegen haar innovatiefocus vrij eenzijdig bij de primaire sector.

Aanbeveling: Betrek ketenpartijen sterker bij het LNV-innovatiebeleid, zowel bij het

vaststellen van innovatiedoelen voor primaire sectoren als bij de programmering van onderzoek en groen onderwijs. De innovatiefocus van LNV komt dan nadrukkelijker te liggen waar het hoort: bij een primaire sector die in ketenverband produceert, met meer evenwichtige aandacht voor elk van de drie P's en meer gerichte inzet van instrumentarium.

Andere aandachtspunten

Ketenpartijen pakken individueel alleen innovaties op met een direct, min of meer exclusief belang voor het eigen bedrijf. Voor innovaties met een meer algemeen belang wordt een regierol door de overheid verwacht. Het bedrijfsleven heeft daarnaast behoefte aan wettelijke experimenteerruimte en een flexibeler vergunningenbeleid. Gebrek aan afstemming tussen verschillende departementen en tussen centrale en

decentrale overheden bemoeilijken dit. En MKB+ bedrijven (> 250 werknemers) missen ondersteuning; ze vallen vaak buiten de doelgroep van subsidieregelingen voor innovatie.

Aanbevelingen: Evalueer samen met het bedrijfsleven de huidige LNV-rol in innovaties met een algemeen belang en versterk de LNV-rol waar nodig. Zorg voor afstemming tussen centrale en decentrale overheden, creëer waar mogelijk experimenteerruimte. Evalueer het LNV-instrumentarium waar MKB+ bedrijven (> 250 werknemers) een beroep op kunnen doen en ga na of er extra stimulanzen voor juist deze innovatieve groep bedrijven kunnen worden ingebouwd.

Martien Bokma
m.h.bokma@minlnv.nl
0318-822823

● Kennisbasisdag 2008

Op 27 mei was er voor de tweede keer een Kennisbasisdag. Op deze dag, gehouden in de Malietoren in Den Haag, presenteerde Wageningen UR een selectie uit het Kennisbasisonderzoek van 2007, de zogeheten 'pareltjes', aan medewerkers van LNV.

De belangstelling was groot voor deze interactie tussen onderzoek en beleid. "Ontwikkeling van kennis is van grote importantie voor dit postzegellandje", zei directeur-generaal Annemie Burger van het ministerie van LNV aan het slot van de bijeenkomst 'Kennis voor de beleidsagenda'. "Het is goed dat we samen discussiëren over welke kennis we nodig hebben over drie tot vijf jaar.

Op basis van wat ik net gehoord heb, durf ik te zeggen dat we goud in handen hebben." Ook Teun Klumpers, plaatsvervangend directeur van de LNV-directie Landbouw, zag 'veel energie' in de interactie tussen beleid en onderzoek. "Natuurlijk valt er altijd wel iets aan te merken en zie je elkaars tekortkomingen. Dat heb je nu eenmaal in een goed huwelijk", aldus Klumpers.

Het Kennisbasisonderzoek is een van de drie typen onderzoek die Wageningen UR uitvoert in opdracht van LNV, naast het Beleidsondersteunend Onderzoek en de Wettelijke Onderzoek Taken. Het betreft het onderzoek voor het ontwikkelen van kennis voor de vraagstukken van de nabije toekomst, over drie tot vijf jaar. De onderzoeksagenda van het Kennisbasisonderzoek wordt door Wagen-

ingen UR opgesteld, met aanwijzingen van het ministerie van LNV. Dit in tegenstelling tot het Beleidsondersteunende onderzoek waar het ministerie van LNV zelf stevig aan het roer zit.

Het Kennisbasisonderzoek is ondergebracht in tien thema's, met in ieder thema tientallen onderzoeksprojecten. Op 27 mei werden per thema twee opvallende onderzoeken gepresenteerd. Bij veel presentaties waren er stoelen te weinig en een enkele keer vulden toehoorders ook de deuropening. Aan vragen en discussie was er geen gebrek.

Goud waard

Essentieel voor de Kennisbasis is volgens rector magnificus Kropff de ontwikkeling van nieuwe expertise en het behoud van bedreigde expertise, door-

stroming naar het Beleidsondersteunend Onderzoek en de Wettelijke Onderzoekstaken en de aansluiting op het universitaire onderzoek. Zo noemde hij het belangrijk dat er aio's bij DLO aan de slag gaan. "Jonge mensen hebben nieuwe ideeën en inspireren de rest." Ook participatie in grote initiatieven, internationale netwerken en Europese projecten geven de investeringen volgens Kropff meerwaarde. "Binnen de Kennisbasis nemen we deel aan zo'n honderd EU-projecten. Dat heeft een enorme impact op kennisuitwisseling." In het slotwoord onderstreepte Burger het belang van de kennispoot van het ministerie. "Een departement met een eigen universiteit en onderzoeksapparaat is goud waard. We investeren flink in de Kennisbasis en natuurlijk willen we weten wat we daar voor terugkrijgen.

Daar was deze dag voor bedoeld en eigenlijk heb ik spijt dat ik niet de hele dag ben geweest", zei Burger. "Volgend jaar kunnen jullie me de hele dag inboeken."

Voor meer informatie, zie <http://www.kennisonline.wur.nl>

Maaïke Wijngaard
m.wijngaard@minlnv.nl
070-3786593

Met dank aan Gert van Maanen van Cereales Uitgeverij

● Kennis over speelbossen

Een jaar geleden bracht de Stichting Recreatie de brochure 'Vrij spel voor speelbossen' uit. Het is een brochure met tips voor gemeenten om zelf meer ruimte in te richten waar kinderen zich kunnen uitleven en spelenderwijs de geheimen van de natuur kunnen ontdekken. De Stichting Recreatie heeft een lezersonderzoek uitgevoerd en daaruit blijkt naast waardering, ook behoefte aan meer kennis over dit onderwerp. Voor de verdere kennisontwikkeling zijn twee nieuwe projecten gestart die goed aansluiten op de meest voorkomende vragen.

Uit de enquête blijkt dat de ontvangers de brochure goed waarderen met cijfers tussen de 7,1 en de 10. De brochure geeft volgens de respondenten een duidelijk beeld van het fenomeen speelbos en is een handige, praktische leidraad. De meeste mensen zijn nog bezig met het maken van plannen, maar inmiddels zijn al twee nieuwe speelbossen gerealiseerd.

Op twee punten vragen de respondenten om meer kennis:

- Aansprakelijkheid en het Warenwetbesluit Attractie- en speeltoestellen (WAS).
- Financiële consequenties (aanleg en beheer).

Inmiddels zijn twee projecten gestart om op deze punten meer kennis te genereren. Bij het project over veiligheid en zorgplicht wordt onderzocht

hoe de regelgeving beter kan aansluiten bij de praktijk van speelbossen. Hierin werken natuurbeheerders samen met de Voedsel- en Warenautoriteit en belangenorganisaties, zoals Consument

en Veiligheid, Scouting Nederland en het Platform ruimte voor de jeugd. Ze kijken onder andere naar de veiligheidseisen en de afbakening van de begrippen 'speeltoestel' en 'spelaanlei-

ding'. Ook wordt nagedacht over concrete beheerspakketten waarmee voldaan wordt aan de zorgplicht. Zo moet er controle zijn op waterkwaliteit, giftige planten en zieke of dode planten en dood hout.

De ontwerp kant van speelbossen wordt uitgewerkt in het project 'Groene natuurlijke speelplekken', waarin concrete inrichtingseisen worden verzameld. Dit zal een ideeënboek opleveren waarin twee doelen centraal staan: het verbinden van jeugd met natuur en het

meer bewegen door kinderen. De inrichtingseisen worden vanuit een aantal invalshoeken benaderd. Denk aan ontwikkelingspsychologie: het leren springen, klimmen en oefenen met evenwicht, ritme of wendbaarheid. Ook de locatie van een natuurlijke speelplaats bepaalt de vormgeving. Dicht bij de school zal een speelplek er anders uitzien, dan in het wijkgroen of aan de stadsrand. Via het ontwikkelen van kennis over veiligheid, beheer, vormgeving en inrichtingseisen, zal het

in de toekomst makkelijker zijn om grip te krijgen op de financiële consequenties van aanleg en beheer van speelbossen en groene speelplekken in de stad.

Els de Vries
e-mail: h.e.de.vries@minlnv.nl
tel: 0318-822966

Ellen Reuver
e-mail: p.j.h.m.reuver@minlnv.nl
tel: 0318-822929

● Versterking opleidingen in de land- en tuinbouw

Minister Verburg stelt vanaf 1 augustus 2008 extra middelen beschikbaar voor de opleidingen in de land- en tuinbouw die zich richten op de primaire productie. Op jaarbasis gaat het om circa 6 miljoen euro. Zij wil hiermee de gediplomeerde uitstroom van deze opleidingen vergroten met het oog op de toekomstige vraag op de arbeidsmarkt.

De opleidingen in de land- en tuinbouw zijn kleinschalig en kapitaalsintensief. Door de afnemende leerlingaantallen dreigen scholen niet langer in staat te zijn de noodzakelijke kennis, activiteiten en voorzieningen voor deze hogere en middelbare beroepsopleidingen in stand te houden. Met name het praktijkleren, de simulatie van de praktijk situatie in een gecontroleerde leer- en oefenomgeving onder leiding van een

deskundige docent, dwingt de onderwijsinstellingen tot het doen van extra investeringen. Stages zijn vanwege bedrijfsrisico's, zoals bijvoorbeeld milieurisico's, diergezondheidsaspecten, arbo-voorschriften, of risico's voor de leerling, vaak niet mogelijk.

Om de continuïteit van die opleidingen te waarborgen stelt de minister op grond van een regeling jaarlijks extra middelen beschikbaar voor deze oplei-

dingen. Jaarlijks wordt opnieuw beoordeeld voor welke opleidingen deze middelen noodzakelijk zijn en in welke omvang. De arbeidsmarktsituatie is hiervoor een belangrijk criterium.

Wim Stegehuis
j.w.h.stegheuis@minlnv.nl
070-3785371

● Bos-, groen- en houtsector dragen bij aan alternatieve energievoorziening

Als we alle kap-, top- en snoeihout uit bos en cultuurlandschap gebruiken als biomassa voor energiecentrales, zou Nederland al 15 procent van de doelstelling halen voor wat betreft de alternatieve energiebronnen. De vraag is alleen hoe we er voor zorgen dat al dat hout bij de centrales komt. De directie Kennis zoekt samen met de bos- en houtsector naar oplossingen.

Gemeenten, landschapsbeheerders, bosbouwers, natuurbeheerders 'produceren' jaarlijks veel afvalhout. Momenteel blijft dat deels liggen of wordt het vercomposteerd. Als dat nu eens verzameld zou worden en naar de energiecentrale ging, zou dat al een significante bijdrage leveren aan de rijksdoelstelling om 200 petajoule uit alternatieve bronnen te halen. Tijdens het Biomassaforum op 29 april bleek dat zowel de overheden als ook de bos- en houtsector hier veel kansen zien liggen. Zeker het hout dat vrijkomt bij onderhoud van landschappelijke beplantingen en van stedelijk groen is relatief eenvoudig te verzamelen. Resthout uit bossen is al veel moeilijker op een efficiënte manier te verzamelen omdat er hogere transportkosten mee

gemoeid zijn. Een initiatiefgroep met vertegenwoordigers van de directie Kennis, het Bosschap en de Algemene Vereniging Inlands Hout voelen zich verantwoordelijk om deze problemen te onderzoeken en oplossingen voor te stellen. Zij zullen verder gaan onderzoeken hoe groot de vraag echt is en hoe groot het aanbod kan zijn. Deels zal het aanbod ook nog gecreëerd en gestimuleerd moet worden. Waarschijnlijk zal de schaal waarop op dit moment gedund en gesnoeid wordt, nog het grootste probleem zijn om er op een effectieve manier biomassa van te maken. Wellicht dat er op termijn door andere planning nog schaalvoor- delen gehaald kunnen worden. Ook zullen de initiatiefnemers zich buigen over de vraag hoe het gebruiken

van resthout verhoudt met de natuurdoelstelling om meer dood hout in het bos te laten liggen. Verder zal er aan de regelgeving gesleuteld moeten worden omdat het snoeihout en het tak- en top- hout nu nog wordt aangezien als afvalproduct en dus niet verder gebruikt of verwerkt mag worden.

De directie Kennis zit ook in internationale werkgroepen op dit onderwerp en zal op die manier ook de buitenlandse ervaringen kunnen meenemen in een stimuleringsbeleid voor het gebruiken van biomassa als alternatieve energiebron.

Gerard Grimberg
g.t.m.grimberg@minlnv.nl
0318-822860

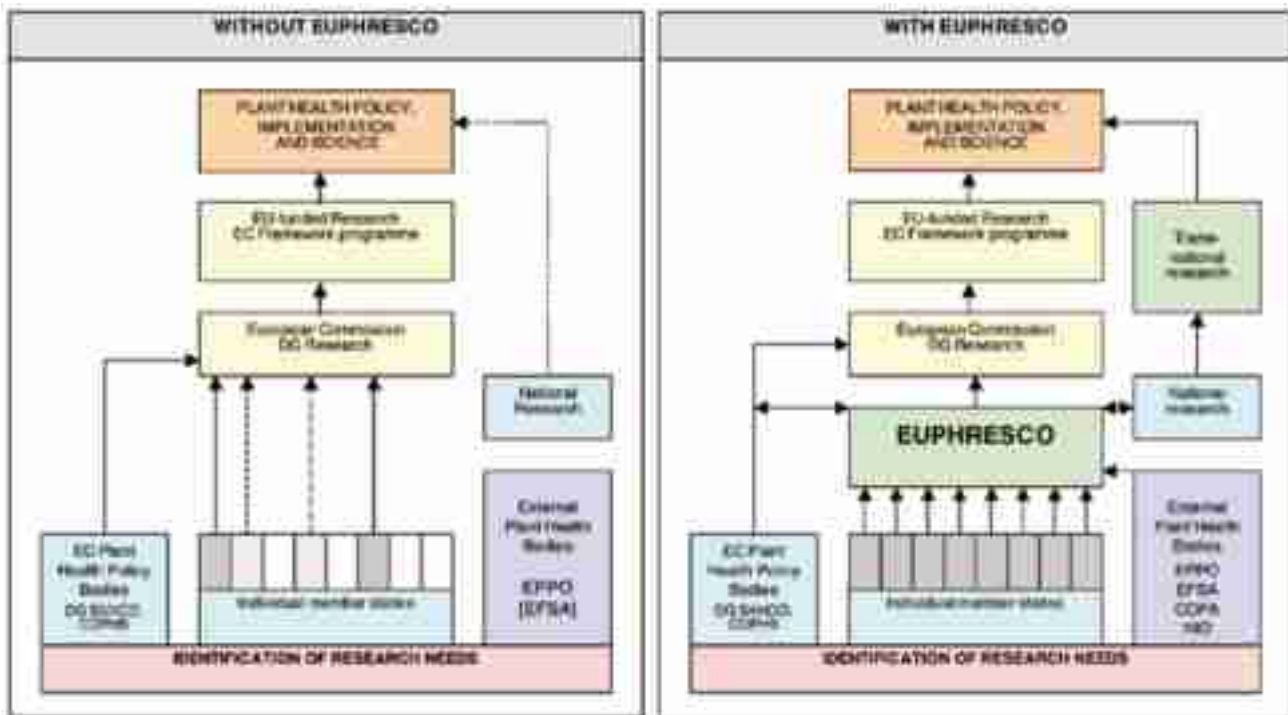
● Euphresco: samenwerking tussen Europese onderzoekers naar quarantaineziekten

In 2008 starten elf transnationale onderzoeksprojecten op het gebied van quarantaineziekten en -plagen. Nederlandse onderzoekers kunnen meedingen naar financiering voor een onderzoek naar aquatische onkruiden of in 'whole genome amplification'. Het onderzoek is een initiatief van het EUPHRESCO, een door de Europese Commissie gesubsidieerd netwerk in de 'European Research Area' (ERA) van 24 publieke organisaties uit zeventien Europese landen op het gebied van aansturing en aanbesteding van onderzoek naar quarantaineziekten en -plagen.

Op 1 mei 2006 is het netwerk EUPHRESCO van start gegaan met een budget van ongeveer drie miljoen euro en een doorlooptijd van 48 maanden. De landen en partners in het netwerk voelen zich aan elkaar verbonden in hun grote zorg over het fytosanitaire kennisveld,

gegeven de toename van problemen op fytosanitair gebied door groei van de wereldhandel en door de verandering van het klimaat. Deze toename wordt echter niet vergezeld door een grotere aandacht voor relevant onderzoek. In heel Europa is verder sprake van een

erosie aan basiskennis ten behoeve van fytosanitair onderzoek: entomologie, virologie, bacteriologie, nematologie, mycologie. Weinig studenten zien nog een carrière voor zich als een 'meester Prikkebeen' en in sommige specialismen zijn in Europa al geen topdeskundigen meer te vin-

Figuur 1. Europese fyto-sanitaire onderzoeksagendering beter gestructureerd.

den. EUPHRESKO wil aan dit alles aandacht geven. EUPHRESKO streeft verder naar meer samenwerking en naar versterking van de Europese inspanningen in fyto-sanitair onderzoek. Het verminderen van overlap van nationaal onderzoek, en het agenderen van onderzoek in het Europese Kaderprogramma KP7, zijn enkele voorbeelden daarvan. Daarnaast probeert EUPHRESKO aandacht te vragen voor de noodzaak om fyto-sanitair onderzoek uit te voeren en om een Europese infrastructuur voor dat onderzoek in leven te houden en te versterken (figuur 1).

Werkprogramma

Binnen het project EUPHRESKO hebben de partners eerst geïnventariseerd wat er zich in de deelnemende landen afspeelt, om daarna het doel van samenwerking handen en voeten te geven door daadwerkelijk enkele onderzoeksprojecten met gezamenlijke financiering te laten uitvoeren. Nederland doet mee met twee partners: de gezamenlijke beleidsdirecties Landbouw en Kennis van LNV enerzijds, en de Plantenziektenkundige Dienst als eigenstandig partner anderzijds. De coördinatie namens beide partners ligt bij de directie Kennis. Het

EUPHRESKO-werkprogramma bestaat uit vijf werkpakketten. Groot-Brittannië leidt werkpakket 1 en is daarmee verantwoordelijk voor de coördinatie van het project en voor het uitdragen van resultaten. In werkpakket 2, geleid door Frankrijk, is onder alle partners de inventarisatie gemaakt van de nationale onderzoeksprogramma's, budgetten en de gehanteerde gereedschappen om onderzoeks-aanbesteding uit te voeren. Directie Kennis leidt namens de Nederlandse partners werkpakket 3 dat twee belangrijke taken heeft. De eerste taak is om de keuze te formuleren voor de onderzoeksprojecten die als 'pilot'-samenwerkingsproject uitgevoerd gaan worden. Hierbij gaat het niet alleen om de onderwerpen van onderzoek, maar ook om de financieringsconstructies waarbinnen de projecten kunnen wor-

den uitgevoerd. De tweede taak is om een volledige set aan instrumenten te ontwerpen voor die uitvoering. Oostenrijk leidt werkpakket 4 en houdt zich bezig met de daadwerkelijke aanbesteding van de gekozen projecten en Duitsland slaat als verantwoordelijke voor werkpakket 5 een brug tussen de huidige en toekomstige wereld buiten EUPHRESKO.

Op de website van EUPHRESKO is meer informatie te vinden. Dit is ook de plaats waar de gegevens te vinden zijn over de projecten waarop onderzoeksinstellingen kunnen inschrijven. Zie www.EUPHRESKO.org

Eric Regouin
e.j.m.regouin@minlnv.nl
0318-822927

● Kennis voor succesvolle Nationale Landschappen

Directie Kennis wil de inzet van kennis voor de realisatie van de Nationale Landschappen beter laten verlopen en heeft daarvoor een voorstel ontwikkeld. De voorgestelde 'kennisfunctie' moet verschillende gebruikers van met name rijk en provincies gaan ondersteunen bij de realisatie van Nationale Landschappen. Het voorstel wordt nu aan de hand van concrete actiepunten uitgewerkt.

Het rijk heeft in de Nota Ruimte twintig Nationale Landschappen aangewezen en voor elk Nationaal Landschap kernkwaliteiten geformuleerd. De uitwerking en uitvoering van het beleid van Nationale Landschappen liggen bij de provincies en gemeenten. Vooral in de uitvoeringsfase zijn kennisverspreiding en uitwisseling van kennis in interactieve processen heel belangrijk. Het rijk wil de gemeenten en provincies daarin stimuleren en faciliteren, onder andere door kennisinstrumenten in te zetten. Het voorstel voor versterking van de kennisfunctie is ontwikkeld in samenwerking met de ministeries van VROM en OCW. Ook hebben medewerkers van provincies en Nationale Landschappen hun reactie geleverd op het conceptvoorstel.

Probleem

De huidige kennisfunctie voor Nationale landschappen kent een aantal knelpunten:

1. Aan de vraagkant bestaat nog weinig afstemming tussen rijk, provincies, Nationale Landschappen en gemeenten.
2. De 'traditionele' wijze van onderzoek sluit niet goed aan bij veranderende kennisbehoefte van de Nationale Landschappen in de uitvoeringsfase.
3. De beschikbare kennis wordt te weinig verspreid en benut.
4. Provincies hebben grote behoefte aan het onderling delen van (veld)kennis en ervaringen.

Deze knelpunten leiden tot het algemene beeld dat de huidige kennisfunctie erg ver-

snipperd is en daardoor weinig effectief. Vraag en aanbod sluiten niet goed op elkaar aan en de beschikbare kennis wordt slecht benut. Een coördinerend mechanisme op landelijk niveau ontbreekt.

Voorstel en uitvoering

Een goed functionerende kennisfunctie voldoet op de lange termijn aan drie vereisten:

1. Goede inventarisatie en afstemming van de kennisbehoefte aan de vraagkant.
2. Het aanbod van kennis(producten) wordt goed bijgehouden, is systematisch, compleet en goed ontsloten.
3. Onderlinge uitwisseling van kennis en ervaringen op het terrein van gebiedsprocessen.

Om dit te bereiken is in het voorstel naast vraag en aanbod een schakelfunctie/landelijk bureau geplaatst met een sterk faciliterende rol. Daarvoor willen we aansluiten bij bestaande initiatieven op landelijk niveau. LNV zal op korte termijn starten met enkele concrete verbeteringen die bijdragen aan een betere afstemming van kennisbehoefte, een betere ontsluiting van de bestaande kennis en meer aandacht voor uitwisseling van kennis en ervaring.

Anja Hagendoorn
j.a.j.hagendoorn@minlnv.nl
0318-822861

Peter Hilgen
p.r.hilgen@minlnv.nl
0318-822865

Colofon

DK nieuwsbrief verschijnt
5 à 6 keer per jaar.
Oplage : 2.000 exemplaren
ISSN: 1871-9724

Missie van directie Kennis:
Het versterken van de
kennisfunctie van LNV.

Publicaties van de directie Kennis kunt u schriftelijk of per email bestellen (dkinfobalie@minlnv.nl). De DK Nieuwsbrief kunt u ook vinden op de website van het ministerie van LNV: www.minlnv.nl (zoekfunctie: DK Nieuwsbrief).

Redactie:

Geert van Duinhoven
Suzanne van der Meulen
Annette Gravendeel
Herman Savenije (voorzitter)
Mirjam Snijdelaar
Corrie van Zundert
Tarsy Lössbroek
Lies Jansen

Directie Kennis –Den Haag

- Postadres:
Postbus 20401
2500 EK 'S-GRAVENHAGE
- Telefoon:
070-3784626 of 070-3786868
- Faxnummer:
070-3786181

Directie Kennis –Ede

- Postadres:
Postbus 482
6710 BL EDE GLD
- Telefoon:
0318-822831 of 0318-822500
- Faxnummer:
0318-822550

Opmaak en drukwerk

Den Haag media groep, Rijswijk (ZH)

Productie

IFZ-Bedrijfsuitgeverij, Ede

landbouw, natuur en
voedselkwaliteit